

אלול תשרי
ג'תתקס"ח, שנת ה'תשפ"ב

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ו

קהל קשרת צפון

התאחדות החרדים לדרישת ציון על טהרת הקודש

תוכן הענינים

- המלך! "ותמלוך אתה ה' לבדך".... ה
יום הזכרון..... י
יום טוב שני של גליות..... טו
העבודה בבית המקדש - מהותו של
יום הכיפורים..... יח
צורת השמחה בירושלים בזמן
המקדש ובזמן הזה..... כ

גליון
מיוחד

דבר המערכת

לקוראים הנכבדים שלום רב,

שנה חדשה עומדת בפתחנו, ובתחילתה אותו יום הרה-גורל, יום הרת עולם, בו כל יצורי עולמים עוברים לפני מלכו של עולם כבני מרון, ובנוי חביביו לובשים בגדי-חג ומצפים לישועתו. וזכינו אנו, הדור שכבר שב לארצו וחי בה, לקשר עמוק ומיוחד עם מלכנו גואלנו במיוחד ביום זה, שהרי נאמר על ארצנו, הארץ בה בחר לשכון - "ארץ אשר ה' אלהיך דרש אתה תמיד עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה" (דברים י"א י"ג) ופרש"י שם - "מרשית השנה - מראש השנה נידון מה יהא בסופה". שוב אנו רואים, כיצד המושגים התורניים הבסיסיים ביותר שכל ילד וילדה מכירים כמעט ממתי שהם יודעים לדבר - קשורים קשר הדוק דווקא לארץ-ישראל, הארץ שרק היא נועדה לקיום התורה בתוכה. ארץ-ישראל אינה עוד מצוה, עוד מעלה, עוד אבחנה בהשגת הבורא, אלא היא הקרקע היסודית, המצע שרק עליו ניתן לגדל את הקומה של שכינת ה' בארצנו וקיום התורה במלואה וכצורתה.

ועד כמה שקשה לעכל שאכן, כל מהותנו כאומה, כל נשמתה של היהדות - הכל תלוי בנושא זה של ארץ-ישראל, עליה כרתנו ברית עם בורא עולם שבה נקיים את תורתו ושהוא ישפיע עלינו מטובו דווקא בתוכה - עד כמה שנשמע הדבר כמהפך בכל צורת החשיבה, כאשר מעיינים בפסוקי התורה, וביתר שאת בחומשים בראשית ודברים, אך גם בשאר החומשים - כאשר קוראים מה כתוב שם ללא הנחות מוקדמות ומתוך מגמה לדלות משם את ההסתכלות האמיתית על החיים ועל התורה - אז לא מבינים כיצד ניתן היה לחשוב אחרת. אז מבינים, כי התורה בלא ארץ-ישראל היא תורה עקרה, תורה שאין לה חיות, אין לה קיום, אין לה יעוד ותכלית. רואים כיצד הגלות הארוורה - הקשה שבכל הקללות, ששקולה כנגד כולן, כפי שקובע הספרי (עקב מג) - רואים כיצד גלות זו שבשה את הדעת והשכיחה מאתנו את היסודות הבסיסיים ביותר. ועל-מנת לרענן את צורת החשיבה הבריאה והמקורית של התורה, נתבונן מעט ונשדל להעמיק ולהבין את הגמרא בסנהדרין קה. -

קדושת ציון

מו"ס עמותת 'קדושת ציון'
עורך ראשי הרב יהודה אפשטיין
עורך משנה הרב פסח הלפרין
עמוד מכון מירא דק"א

כותבים משתתפים

הרב יהודה אפשטיין
הרב מאיר גולדמינץ
הגאון רבי פנחס זביחי
הרב מנשה בן-יוסף
הרב ישראל רוזנברג
הרב אברהם ישעיה ברורמן

מדורים דעת תורה
מועדי ציון

ועדת ביקורת

דוא"ר 7694342@GMAIL.COM

מחלקת הפצה 052-7628803

דוא"ר Y0527628803@GMAIL.COM

אין המערכת אחראית לתוכן הפרסומות

שאלות בכל ענין, להצטרפות

לקבוצת השליחה, ולכ"כ ענין אחר

QDUSHAT.ZION@GMAIL.COM

079-5383396

077-3181693

המשך דבר המערכת

כיצד יעלה הדבר על הדעת?
אך אנו רואים שאכן, זו הייתה
ההבנה הפשוטה. אנחנו לא
נמצאים יותר בארץ, הברית
אינה מתקיימת, אז ממילא
הכל נגמר. אין יהדות יותר! נהיה כגויים לעבוד
עץ ואבן! אומר להם הנביא, שהם לא צודקים.

מדוע אינם צודקים? מה היו עונים לו רוב
הציבור כיום? האם הם אינם צודקים משום שגם
בבבל אפשר להקים ישיבות וללמוד תורה?
האם בגלל שמצוות שאינן תלויות בארץ יכולות
להתקיים גם בחו"ל? האם בגלל שהיהדות היא
'דת', וכפי שאפשר להיות מוסלמי או נוצרי
בכל מקום בעולם, כך אפשר גם להיות יהודי
בכל מקום?

נראה, כי אף אחת מהתשובות הללו לא רק
שלא נאמרה, אלא אף לא עלתה על דעת רבותינו.
תחת זאת, מבאר שמואל [בעל השמועה בגמרא]
שאנחנו עדיין עבדי ה', כי כל העולם כולו שלו,

"באו עשרה בני אדם
וישבו לפניו [לפני יחזקאל
הנביא], אמר להן - חזרו
בתשובה. אמרו לו - עבד
שמכרו רבו, ואשה שגרשה

בעלה, כלום יש לזה על זה כלום? אמר לו
הקדוש ברוך הוא לנביא - לך אמור להן, 'אי זה
ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה או מי מנושי
אשר מכרתי אתכם לו הן בעוונותיכם נמכרתם
ובפשעיהם שלחה אמכם... עבד שקנה נכסים -
עבד למי, נכסים למי? והעלה על רוחכם היו לא
תהיה אשר אתם אמרים נהיה כגויים כמשפחות
הארצות לשרת עץ ואבן חי אני נאם ה' אלהים
אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה
אמלוך עליכם'."

צריך להבין מה הייתה טענת אותם אנשים
שבאו בפני הנביא. מה פרוש "עבד שמכרו רבו
ואשה שגרשה בעלה"? עם ישראל גלה מארצו.
האם פרוש הדבר שנותק הקשר בינם לבין ה'?

מכתב אישי

לחברים היקרים שלום וברכה!

עם פרום השנה החדשה עלינו, אנחנו מביטים אחור על הפעילות מתוך תחושה של סיפוק מהר, וחרדה מאידך.

סיפוק - עליך שבזכות הציבור הנפלא והמסור של קוראי העלון ותומכי האגודה הצלחנו להגיע לקהל יראי ה' בכל רחבי הארץ, והשנה אף זכינו לפרוץ אל מעבר לים לאחינו שבנגולה, אשר זקוקים יותר מכל למסר של דרישת ציון על מרתת הקודש. הפעילים, המפיעים, התורמים והקוראים יעמדו כולם על הברכה ויזכו לחסד ה' להכתבם ולהחתם לשנה טובה ומבורכת.

ומאידך - חרדה. חרדה מפני העול העצום שמוטל עלינו בתקופה כה קריטית לגורל האומה, וזאת ביודענו, כי קדושת ציון הוא הגוף היחיד בציבוריות כאן בארץ ובעולם כולו, אשר פועל למען היעוד הנעלה של דרישת ציון על מרתת הקודש. העול הוא אדיר, המשימות - מרובות ומורכבות, וההצלחה תלויה ועומדת בשאלה עד כמה ירתם הציבור שמבין את חשיבות הדברים לשאת בעול הכספי הכרוך בכך.

ברוך ה', זכינו לפעילים מסורים העושים ימים ולילות למען המטרה, זכינו לכותבים מהשורה הראשונה של יושבי בית המדרש וזכינו ולסייעתא דשמיא עצומה שמלווה אותנו כל העת, והיא שאפשר לנו להגיע עד כה. מה שאנו זקוקים לו כעת הוא תרומתכם הנדיבה, אשר תאפשר למהפכה להתרחב לאין ערוך, וככל שתהא זו תרומה קבועה - כך נוכל לבסס את הפעילות.

לקראת יום הדין - הזכות שלך לשנה החדשה - שותפות של אמת במהפכה של קדושת ציון.

בברכת התורה,
הרב יהודה אפשטיין - יו"ר האגודה

תקציר המאמרים

במדור 'דעת תורה' הבאנו את דברי האדמו"ר מאסטרוברצה, רבי מאיר יחיאל הולשטוק, אשר היה ידוע בפרישותו וצדקותו, ובמשך ארבעים שנה היה שרוי בתענית, כרבי צדוק בשעתו. בדבריו הוא דן בתוקפה של מצות ישוב הארץ, ומוכיח, כי כבר בימי האבות היא נהגה, בדומה לברית המילה. ואכן, מסתברים הדברים, שמכיון שברית המילה אף היא נכרתה על נתינת הארץ לאברהם - אז גם החיוב לרשת את הארץ יהיה בגדר מצוה כבר מאותה העת.

הרב משה מלוביצקי במאמרו פונה ליושבי חו"ל מעומק לבו וקורא להם לשוב ולחיות לפני ה' בארצנו הקדושה. אחר שמרכז הכובד של עולם התורה חזר לארץ-ישראל, וכדברי מרן החזון איש באגרתו המפורסמת - ממילא כבר לא תעמוד להם ליושבי חו"ל העובדה, שהשכינה גלתה עם ישראל למרכזי התורה בתפוצות. השכינה כבר מזמן חזרה לארץ, ומה שנותר בחו"ל זה טומאת ארץ העמים ודם מליוני יהודים הספוגים באדמתה.

וממילא הוא ימלך עלינו ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה! הפיזור בגויים הוא זמני, הוא עונש שנועד לתקן, חזרונו רק על-מנת לשוב. אילו באמת הייתה ארץ-ישראל יורדת מסדר היום של עם ישראל, אז הייתה מופרת הברית, ולא היה עוד כל טעם בקיום העם ובקיום התורה, חלילה! בא הנביא ואומר - נכון, עזבתם את הארץ, אבל לא נמכרתם באמת, ה' ממשיך לשלוט בעולם, ה' יקיים את היעוד שקבע עבורכם, עוד תשובו לארץ ותעמדו לפניו כעמו.

כשמבינים את הדברים, ממילא אין יותר מקום לשאלות העולות לעיתים אודות המרכזיות שאנחנו באגודת 'קדושת ציון' מעניקים לארץ-ישראל. לא אנחנו 'דחפנו' את ארץ-ישראל למרכז השיח, אלא התורה עושה זאת על כל צעד ושעל, משום שזהו התנאי ההכרחי לקיום הברית בינינו לבין בורא עולם. כל המצוות כולן מקבלות משמעות אחרת לגמרי כאשר מתבוננים בהן מתוך הסתכלות כוללת, שרואה את הברית הנצחית שלנו עם בורא עולם כמסגרת שבתוכה מתקיימות כל המצוות.

אליך ידידנו, קורא הגיליון

אתה כבר מכיר את קדושת ציון כחוד ההנחת של המהפכה התודעתית בציבור החרדים לדבר ה' למען ארץ ישראל, בצורתה הראויה - דרישת ציון על טהרת הקודש. כעת, בשליחותכם, אנו מבססים את מערך ההפצה ומתרחבים גם לחו"ל, להחדיר גם שם את המסרים שאתה מזדהה איתם.

[4] שותף 100 - 340

שנה לחודש
(עלות הדפסה ומשלוח של 100 גליונות)

[3] פטרון ביכ"נ 1

נקודת הפצה - 34 ש"ח
(עלות הדפסה ומשלוח של 10 גליונות)

[2] שותף - 85 ש"ח

לחודש
(עלות הדפסה ומשלוח של 25 גליונות)

[1] שותף בכיר - 170

שנה לחודש
(עלות הדפסה ומשלוח של 50 גליונות)

[3] כאמצעות פניה ל-

053-3191618

או במייל yberman613@gmail.com

[2] כאמצעות כרטיס אשראי

דרך 'נדרים פלוס'

[1] כאמצעות העברה בנקאית

לחשבון עמותת קדושת ציון. בנק: 20 (מזרחי)
סניף: 459 (העיר העתיקה) חשבון: 109491

קדושת ציון פועלים בשליחותכם! לשותפות 053-3191618 yberman613@gmail.com

השותפים בכל המסלולים יוכלו לקבל בע"ה את הגיליון ישירות לביתם

הפנימית האמתית של האדם והתעלמות ממושגי השקר שמקורם במה שמחוצה לו, וביחוד השאיפה הנואלת להערכה חברתית, אשר מכלה כל חלקה טובה ומונעת מהאדם לשמוח במה שבידו ומלשאוף למעלות נעלות מצד האמת שבתוכו. בימים אלו, בהם כל אחד מתכונן ליום הדין ומשתדל לתקן את הפגמים שבלבו – ראוי לחזור היטב על מאמריו של הרב בריס מדי חודש ולסקל את אבני-הנגף העומדים לנו לרועץ בבואנו לעלות במסילה.

לפני כשנה, בראש חודש אלול שעבר, הלך לבית עולמו מורנו הגאון האדיר רבי זלמן נחמיה גולדברג, אשר בחייו גילם את אותה עבודת ה' מדודה בכל צעד ושעל ככל הליכותיו – בלימוד, בתפילה, בקיום המצוות ובחייו היום-יום. חתנו הגאון רבי שלמה קושלבסקי נעתר בחפץ-לב לבקשתנו, והוא פורס בפני הקוראים ראשי פרקים של מסכת חיים מופלאה של מבקש ה' אמיתי. זכות היא לאגודת 'קדושת ציון', שהראיון האחרון שהעניק הגאון האדיר בחייו היה לעלון זה, ולעד נזכור את עצותיו המועילות והמחכימות, ויותר מכך – את הדרגא והמופת ששימש בחייו לכל מי שזכה להסתופף בצלו. אף הקריאה בדברי הרב קושלבסקי יכולה בהחלט לשמש כהכנה ראויה ליום הדין.

אכן, אנו עומדים בפתחו של ירח האיתנים, ובבואנו להמליך את הבורא בראש השנה, עלינו לדעת מהי המשמעות של המלכה זו. הרב מאיר גולדמניץ עומד על נקודה זו, ומראה כיצד מלכות ה' מתקיימת בשלמותה ובתכליתה דווקא כאשר ה' מולך בציון ועמו שולט בארצו. אשרינו שוכנינו לראות את תחילת התגשמותו של החזון האדיר, אליו יחלו אבותינו במשך שנים כה רבות!

הרב מנשה בן-יוסף אף הוא עוסק בענייני של יום ראש השנה, ומבאר בטוב טעם ודעת כיצד מתישבות ההרגשות הסותרות-לכאורה של שמחת יום טוב עם אימת הדין, וזאת על-ידי הבנה מעמיקה של מושג הזכרונות, אשר מתעוררים ביום זה. כדרכו בקודש, מקרב הרב בן-יוסף את הקוראים להבנת המושגים העדינים

בימינו, ברוך ה', ניתן בנקל לעלות לארץ באמצעות טיסה של כמה שעות, ולאחרונה גם תנאי החיים כאן הולכים ונעשים נוחים יותר גם עבור מי שהורגל לצורת חיים מסוימת בנכר. חלק ניכר מפעילות האגודה עוסק בהנגשת האפשרויות השונות לבני חו"ל לעלות לארץ והצעה בפניהם של אפשרויות דיוור, חינוך ותעסוקה באופן שיתאים לדרכם ולסגנונם. בחסדי ה' כבר רואים תוצאות שהולכות ומתקדמות להן בשטח, ואנו מקוים בגליון הבא כבר לבשר בשורות מרגינות בתחום זה. אך כל זאת לא היה אפשרי, אילו לא אותם גיבורים מלפני מאה שנה ויותר, אשר מסרו נפשם פשוטו כמשמעו על ישוב הארץ, ולא הרפו אף כשארעו להם אסונות קשים. מספר מאמרים בגליון זה מוקדשים לאותם גיבורים, ויהי רצון שנזכה לאמץ אל לבנו ולו משהו מאותה מסירות נפש רוויית הוד, אשר אבותינו היו חדרורים בה.

אחד מאותם גיבורים היה רבי נח גד ויינטרויב, ובמדור 'זכור ימות עולם' מביא הרב שמואל יוסף שיינרמן קוים לדמותו האגדית. מדובר בנאון מופלא, אשר מסר נפשו ממש למען ישיבת ארץ-ישראל, עלה וחי כאן במסירות נפש שלא תתואר, ודאג רבות גם למען עליית אחיו היהודים שבכל מקום. בחוגי החסידיים נחשב רבי נח גד לאחד ממעתיקי השמועה, ויראתו שקדמה לחכמתו הייתה לשם דבר. בחודש הבא נעסוק במדור זה בעליית תלמידי הגר"א ובמניע שעמד מאחורי עלייתם.

הרב מאיר גולדמניץ במדורו 'מקומות בארץ' ממשיך לספר את סיפורה של צפת, ותוך כך אנחנו מתוודעים למסירות נפשם של המתישבים שהקימו את הישוב בעת החדשה. קשה לאדם החי בבורנו לקלוט עד היכן הדברים מגיעים, ואנו עומדים נפעמים למול הקרבנות האדירים שהקריבו העולים מתוך אמונה יוקדת ביעוד הנעלה של ישיבת ישראל לארצו.

הרב אליהו בריס ממשיך במדור 'מסילת ציון' לברר ולצרף את דרכי העבודה של כל אחד מאננו, והפעם נלמד כיצד ניתן להגיע למידה הנעלה של 'עין טובה' על-ידי התמקדות בנקודה

במאמרו של כותב השורות במדור 'דעת ציון' נתנה התיחסות לאמירה האומללה של שר החוץ הישראלי, אשר השווה את האנטישמיות לכל שנאה גזעית, תוך ניתוח היסודות שעליהן מושתתת תפיסתו של שר החוץ, ולעומת תפיסה זו - התפיסה היהודית השורשית בדבר מהותו של עם ישראל, אשר היא הגורמת לשנאת ישראל שימיה כימי שנות עם עולם. שוב אנו חוזרים לאותה נקודה, ולפיה עם ישראל מתיחד בהיותו אומה השואפת להנחיל את שכינת ה' כאן בארץ, והליכתו על-גבי ההיסטוריה העולמית שונה במהותה מהליכתו של כל עם אחר עלי חלד. ממילא, מי שאין יסודותיו בנויים על אדני התורה בצורה חזקה - אינו יכול להבין ככלל מה משמעותו ומה עניינו של עם ישראל, וממילא הוא מסתבך עם כל מיני הגדרות אזרחיות כאלו ואחרות, אשר השמאל ואויבי ישראל עושים בהם שימוש במגמתם להפוך את ישראל למדינת כל אזרחיה. רק דעת תורה צרופה ללא ערוב מושגים זרים יכולה לכונן כאן את האומה על בסיס איתן ולהצילנו מהאסונות העלולים לבוא מהשלטון המבולבל, שאינו יודע להסביר לנוער כיום עבור מה שווה להיות יהודי.

וכמוכן, אחרון חביב - הטיוול הנפלא של אגודת 'קדושת ציון' בימי פגרת הקיץ לשומרון היה חוויה שלא ניתן לשכוח, והרב דוד מאירוביץ מחזיר אותנו לאותו יום גדוש ומופלא באמצעות תיאור מלהיב ומדויק של כל מה שאירע באותו טיוול. מי שהיה שם - בוודאי יהנה להזכר, ומי שלא - ירצה כבר עכשיו להזמין מקום בטיוול הבא...

אגודת 'קדושת ציון' מאחלת לכם - הקוראים הנאמנים - ולכל בית ישראל שנה טובה ומתוקה, שנה בה תתמלאנה כל משאלותינו לטובה, ושנה בה נזכה לשוב לעמוד לפני בוראנו מלכנו, שיסיר חרפה מעיר, יוסר השיקוץ מהר בית קדשנו ונבנה את בית המקדש במהרה בימינו, אמן סלה.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו,
העורך

הקשורים בהנהגת ה' את עולמו, והכל בשפה קולחת ומובנת, אף בבואו להסביר את הנקודות הדקות והמורכבות ביותר.

לכבוד יום הכיפורים יובא מאמרו של הגאון רבי פנחס זביחי, ראש מוסדות 'עטרת פז' ובעל השו"ת הנושא שם זה. הרב זביחי כיבד את האגודה בנוכחותו בוועידה האחרונה והביע בפנינו את הערכתו על המהפכה האדירה שמתרחשת בציבור בעקבות העלון. במאמרו זה מזכיר לנו הרב זביחי את עיקרו של יום - עבודת הכהן הגדול המכפרת על כלל ישראל - מתוך געגועים וערגה ליום הגדול, בו שוב יתכפרו עוונותינו וישתלחו אל ארץ גזרה.

הרב אברהם ישעיה ברורמן לוקח את הקורא בדמיונו אל חג הסוכות כפי שנראה בזמן שבית חיינו עמד על כנו, והוא מחדש מתוך עיון מדויק בדברי רבותינו, וביחוד בדברי החתם סופר, כי אף בימינו - גם בטרם זכינו לבנות את בית המקדש - אנו מחויבים לבוא, לעלות לרגל לירושלים ולשמוח בתוכה בימי החג. מדובר בקריאה כפולה - הן לאלו שלא באו עד כה - שיבואו ויעלו, והן לבאים - שיבואו מתוך מגמה לשמוח ולחגוג ברגל, מתוך אכילה ושתייה, זמרה ומחולות.

בעת זו בשנה, בו מרוכים הם הימים הטובים, מעיר הרב ישראל רוזנברג על טעות תפיסתית שנשתרשה בקרב חלק מיושבי הגולה, ולפיה כביכול ישנה מעלה כלשהי בחגיגת שני ימים טובים לעומת יום אחד אותו חוגגים בארץ-ישראל [למעט ראש השנה]. הרב רוזנברג מוכיח כי תפיסה זו אין לה שחר, וטוב לחוג בארץ יום אחד ולא יומיים בארץ העמים הטמאה.

הרב חיים דוידוביץ' ממשיך בסדרה הנפלאה שלו 'מחזה ישעיהו' לבאר בבהירות רבה את דברי הנבואה, והפעם אנו למדים כיצד תיקון העוללות והענשת החוטאים נעשים בד בבד, והצרוף והזיקוק של עם ישראל מהפושעים והחטאים שהנהיגו אותם - הוא אשר מביטח את התיקון האמיתי והעמדת הצדק והמשפט על תלם.

יהודים מתפללים בשער הכותנה, תרמ"ט

"שעריך הם דופקים"

ותיקין בשער הכותנה בערבי שבתות

ב"ה זכינו שמזה כמה שנים מתקיים בכל יום שישי מניין שחרית כותיקין בשער הר בית קדשינו, בהשתתפות עשרות אברכים ובני ישיבות, כהמשך למנהג ארץ ישראל שתוקן בימי הגאונים. בשנים האחרונות המניין מתקיים בשער הכותנה - המקום הנגיש הקרוב ביותר לקודש הקדשים מחוץ להר הבית, הידוע כמסוגל לישועה ומאות שנים שנהגו בני ירושלים לשפוך שיחם בו, לאחר תפילת שחרית נאמר סדר תפילה קצר בנוסח שתיקנו הגאונים לומר במקום זה. הציבור מוזמן בברכה להצטרף למניין מיוחד זה עם הנץ החמה, כמנהג ישראל מזה אלף שנה. ויה"ר שתשמע שוועתינו ונזכה לראות במהרה בבנין ביהמ"ק

"נוראות תענינו בעמדינו מזל שער סלחתי נקשיב בבואינו בשער"

("מתוך פיוט שתיקנו הגאונים לומר בשערי הר הבית.")

// כיבוד מוגש לאחר התפילה // המעמד מאובטח ע"י הרשויות, ומותנה בשמירה על נהלי קורונה

לבירורים: 054-842-3801

המלך! "ותמלוך אתה ה' לבדך"...

הרב מאיר גולדמינץ

אך יש צורת מלכות נוספת, הפונה אל מקומו של ה':

"ותמלוך אתה ה' לבדך על כל מעשך
בהר ציון משכן כבודך.
ובירושלים עיר קדשך.
פכתוב בך ברי קדשך.
מלך ה' לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה".

מלכות ה' זו איננה רק בתוכיותנו פנימה, אלא היא מלכות ה' על העולם כולו - "מלוך על כל העולם פלו בכבודך". היא איננה מצדנו כמקבלי מלכותו, אלא זו מלכות מצד עצמה. מלכותו מצדו יתברך, שיש לו בית לשמו, ששם נמצאת מלכותו, וכשהוא במקומו בביתו - הרי שמלכותו מצד עצמה גלויה בעולם.

למלכות ה' זו יש מקום מאוד מוגדר, שעליו אנו מתפללים - 'מקומך מלכנו תופיע'. 'מקומך' דייקא. והיכן אותו מקום? הוא מופיע בהמשך בקריאה גדולה מתוככי הלב: 'מתי תמלך בציון?', ובהשתוקקות עצומה שהדבר יקרה - 'בקרוב ביימינו לעולם ועד תשכון'.

וכשנדייק, בחלק מהנוסחאות יש במקום זה בתפילה מילה מאוד מעוררת מחשבה - 'לבדך' - "ותמלוך אתה ה' לבדך על כל מעשך".

מהו "לבדך". ומה עניינה דווקא כאן?

הפירוש הוא פשוט - אם המלכת ה' עניינה כאפשרות הראשונה שהעלינו, והיא קבלת עול מלכות שמים, הרי שהיא תלויה בכל אחד ואחד. כל יהודי מחויב לקבל על עצמו עול מלכות שמים, אך במציאות יתכן שיהיו יהודים שלא יקבלו עליהם עול מלכות שמים. ובין הגויים ודאי שיהיו כאלו. אמנם זה לא יעזור להם, ומצד

כידוע, עניינו של ראש השנה הוא המלכת ה' בעולם.

בראש השנה ה' ברא את העולם נלפי ר' אליעזר, ועל-פיו אנו אומרים בתפילה 'היום הרת עולם'. בכל שנה, ביום זה ה' מחדש את מלכותו, ועבודת ה' המוטלת עלינו ביום זה היא להמליך את ה' בעולמו.

אף שליח הציבור נגש לפני העמוד במילה 'המלך!' - מילה המסמלת את עניינו של יום. **שתי צורות** בסיסיות יש בהמלכת ה':

הצורה האחת היא לקבל עלינו עול מלכות שמים.

מצד האמת, אנו עושים זאת פעמיים בכל יום בקריאת שמע. אך כשם שיש מצווה להזכיר יציאת מצריים כל יום וכל לילה, ובנוסף ישנו ליל הסדר, שבו יש מצווה מיוחדת להרחיב בסיפור יציאת מצרים - כך גם יש מצווה לקבל עלינו עול מלכות שמים 'בשכבך ובקומך' בפרשה ראשונה של קריאת שמע, ובנוסף יש יומא אריכתא מיוחד בשנה, שעניינו של יום הוא לעסוק בקבלת עול מלכות שמים.

קבלת עול מלכות שמיים עניינה, שאנו מקבלים על עצמנו להיות עבדים לה' יתברך, ולעשות כל מה שה' ציווה אותנו. מבטלים אנו את רצוננו מפני רצונו, כי 'אנו עמך ואתה מלכנו'. ופונים אנו בקריאה לה' יתברך - 'אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה'.

בסופו של דבר, תכלית קבלת עול מלכות שמים זו, היא בתוכנו פנימה. היהודי עם עצמו ועם אלו. הגדרתה - שאנו מקבלים עלינו עול מלכות שמיים. המלכות נמצאת בנו ובתוכנו, וממציאים אנו את נפשנו ונשמותינו להיות מקום למלכותו יתברך.

לְאֵהִי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ, וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה". לא די שיכירו שה' ברא את העולם, לא די שיכירו שה' ברא כל אחד ואחד מהם, אלא שיכירו שה' הוא אלהי ישראל דייקא.

כלומר, ההכרה שה' הוא אלהי ישראל, שתבוא על ידי שיבת ישראל לארצם ולמקדשם "להר ציון משכן כבודך ולירושלים עיר קודשך" - היא זו שתביא את היצורים כולם להכיר בכך שה' ברא אותם, הם עבדיו והוא מלכם.

זאת, כי המלכת ה' האמיתית מתקיימת במקומה של המלכות. מתוך כך - 'מלכותו בכל משלה' - היא מתפשטת לעולם כולו.

במשך דורות רבים, לא היה בידנו לקיים אלא את מלכות ה' מהסוג הראשון - לקבל עלינו עול מלכות שמים, ולקוות ולייחל שיגיע היום, בו הקב"ה יופיע מציון ויבנה את היכלו ומקדשו.

בימינו נראה, שאנו מתקרבים למימוש התפילה 'ועינינו תראינה מלכותך' גם בצורתה השנייה והעליונה יותר - "מלך ה' לעולם אלהיך ציון" - מלכות ה' בביתו במקדשו.

ממילא, עבודתנו בראש השנה צריכה להיות מותאמת למטרה זו - להמליך את ה' במקומו, לא להסתפק במלכותו עלינו בסתרי לבנו ובבית מדרשנו, אלא לראות מה יכולים אנו לעשות, כדי שתופיע מלכות ה' בעולם בצורתה הראויה, בגדולתה, בגבורתה ובנוראותה.

כאשר זה יקרה, כאשר יתגלה לעיני כל, כי השכינה שבה למקומה יחד עם ישראל השבים לאדמתם ולמקדשם, אזי הקריאה מרטיטת הלב - 'המלך!' - תהיה ברורה לא רק בהכרתנו, אלא נגלית בעולם כולו.

האמת ה' הוא מלכם, אך מצד תודעתם וקבלתם הדבר אינו כן. לכן, באופן הזה, האמירה שה' מולך בעולם 'לברו' היא נכונה, אך אינה נגלית. מבחינת קבלת בני האדם, יש כאלו המקבלים עליהם מלכים אחרים.

אבל כאשר ה' מולך בהר ציון ובירושלים, כאשר מלכות ה' מתגלית בעולם מצד עצמה, אזי קמה וגם נצבה מלכות ה' מצד אמיתותה. ואכן מצד האמת, ה' מולך לברו על העולם. ולכן, כאשר אנו מתפללים שה' ימלוך לברו - 'ותמלוך אִתָּה ה' לְבָדְךָ' - הדבר חייב להיות 'בהר ציון משכן כבודך, ובירושלים עיר קדשך'. וכפי שהפוסק בעצמו אומר, שזהו מקום מלכותו - 'ימלך ה' לעולם אלהיך ציון לדר ודר הללויה'.

וכשנעמיק יותר, נראה שאין לחלק בין הדברים.

בסופו של דבר, תקוותנו היא שגם קבלת עול מלכות שמים הפרטית תכלול את כל העולם כולו, וכפי שהדבר מופיע בתפילה:

"אֵלֵינוּ וְאֵלֵי אֲבוֹתֵינוּ,
מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ בְכֹדֶךָ,
וְהַנְּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרְךָ,
וְהוֹפֵעַ בְּהָרֵי גְאוֹן עֲזָךְ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תְּחֵל אֶרֶץ,
וְיֵדַע כָּל פְּעוּל, כִּי אִתָּה פְּעֻלָּתוֹ,
וְיָבִין כָּל יְצוּר, כִּי אִתָּה יִצְרָתוֹ,
וְיֵאמֶר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה כָּאֶפֶס,
ה' אֵלֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ, וּמַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה".

נשים לב - התקוה הנשגבה, ש"ידע כל פעול, כי אִתָּה פְּעֻלָּתוֹ, וְיָבִין כָּל יְצוּר, כִּי אִתָּה יִצְרָתוֹ", התקווה שיכירו כולם את מלכותך, תלויה בנקודה מאוד מרכזית: "וְיֵאמֶר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה כָּאֶפֶס, ה'".

יום הזכרון הרב מנשה בן-יוסף

לפי הסוברים, שאין בו מצוות 'ושמחת בחגך', וודאי יש בו דיני סעודה, וכל מה שהתירו חכמים במסכת ביצה משום שמחת יו"ט, הותר גם ביו"ט של ר"ה]. הקדושה והשמחה בראש השנה באות מצד קשר מיוחד שיש לעם ישראל ביום זה עם ה' אלהיהם. ומצד הדין לבדו, אין שום קשר מיוחד בין ישראל לאביהם שבשמים, ואין ראוי להיות יום זה לא יום קדושה ולא יום שמחה^[*].

וייש לנו לחקור ולהעמיק בעניין, ולהבין את ענינו של יום טוב של ראש השנה.

וישורשו של דבר תלוי בשאלה, מהי פעולת הזכרון אצל ה', ומה היה קורה לולי הזכרון.

ואצ"ל, שכל הדברים הנאמרים, הם רק בדרכי ההנהגה הפועלת בעולם, שם יש מציאות של זכרון ומציאות של העדר זיכרון, ויום ראש השנה נקבע ליום מיוחד לזכרון, אבל למעלה למעלה במרום חביון עזו, אין שום מציאות של העדר זיכרון.

זכרון המעשים כסיבה לשכר ועונש

כל שכר ועונש בעולם, נמשך הוא מן הזכרון האלי, שכאשר ה' זוכר את המעשים ופוקד אותם, הוא קוצב את שכר המעשים הטובים ואת עונש המעשים הרעים, וכאשר אין מידת הזכרון מתעוררת, נשארים המעשים - הטובים והרעים - ללא גמול.

[*] ואדרבה, מצד מה שהיום הוא יום דין, אין נהגים בו כל דיני יו"ט, כמ"ש לגבי קריאת ההלל (י"ב סב) - "אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: ריבנו של עולם, מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניך בראש השנה וכיום הכפורים, אמר להם: אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחן לפניו וישראל אומרים שירה".

בירור עניין הזיכרון שביום הזיכרון

יום ראש השנה נקרא בתורה 'יום זכרון תרועה', וכך מכנים אותו חז"ל מסדרי התפילה - 'יום הזכרון'.

וייש לנו לעמוד על ענינו של זכרון זה.

ברכת הזכרונות פותחת ואומרת: "אתה זוכר מעשה עולם, ופוקד כל יצורי קדם... אתה זוכר את כל המפעל, וגם כל היצור לא נכחד ממך... כי תביא חוק זכרון, להפקד כל רוח ונפש, להזכר מעשים רבים, והמון בריות לאין תכלית... מי לא נפקד כהיום הזה, כי זכר כל היצור לפניך בא, מעשה איש ופקודתו ועלילות מצעדי גבר, מחשבות אדם ותחבולותיו, ויצרי מעללי איש".

והיה נראה מזה, שהזכרון שעל שמו נקרא יום ראש השנה 'יום הזכרון', הוא זכרון כל יצורי עולם, זכרון מעשיהם, דבוריהם ומחשבותיהם, שעל-פי זה נגזר ונחתך גזר דינם, לטוב ולמוטב.

אבל באמת אי אפשר לפרש כך, שהרי אנו אומרים מאידך גיסא - "אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו, ורצית בנו, ורוממתנו מכל הלשונות, וקדשתנו במצוותיך וקרכת מלכנו לעבודתך, ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת. ותתן לנו ה' אלהינו באהבה את יום הזכרון הזה, יום תרועה מקרא קודש, זכר ליציאת מצרים".

הרי שיום הזיכרון הוא יום שניתן מתנה לישראל באהבה, ואם הזכרון הוא הדין, אין כאן מתנה, ואפילו אם יש כאן מתנה - אין זו מתנה לישראל בדווקא, שהרי כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון.

והרי יום ראש השנה הוא יום טוב, עם כל דיני יום טוב, דיני קדושה, ודיני שמחה. [וגם

עולים לפני ה' כלל כל המעשים אשר נעשו, ומעשים רבים שהיו כנשכחים, ולא ניתן עליהם שכר ועונש במשך השנה - עתה בראש השנה הם נפקדים ונוזכרים, ונגזר עליהם דינם.

ומצד זה, יום ראש השנה הוא יום אימה וחרדה פחד ורעדה, שכן מי יאמר זכיתי לבי טהרתי מחטאתי, הרי גדולי הצדיקים התפללו תמיד שלא יזכור ה' את עוונותיהם וחטאייהם, וחיל ורעדה יבוא בנו ביום בו זוכר ה' את כלל מעשינו, הטובים והרעים, ופוקד עליהם את דינם.

זכרון האדם בבלי יהיה שכוח

אמנם אבחנה נוספת עיקרית מאוד ישנה בזכרון ה'אהי. **לבאורה** היה נראה, שכאשר ה' מעניש את האדם, אין זה שייך לעניין השכחה והעדר הזיכרון, אלא שבאו לפניו ית' מעשי אותו אדם, וגזר הוא ית' עליו עונש כפי מה שראוי לו, בזכרון שלם בלא שום צד של שכחה. וכשיהיה הוא ראוי לתשועה - יוושע.

אבל דבר ה' בתורה בנביאים ובכתובים, קורא ואומר בפה מלא, שלא כך הם פני הדברים, אלא כשצר ורע לו לאדם - זה נובע מחמת מה שהוא נשכח מה', וכשה' זוכרו - הוא נושע.

בן מפורש בתורה (בראשית פרק טו ב) - "וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת כָּל הַחַיָּה וְאֶת כָּל הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ בַּתִּבְּהָה וַיַּעֲבֹר אֱלֹהִים רוּחַ עַל הָאָרֶץ וַיִּשְׂכַּח הַמַּיִם". ונאמר (בראשית לו כט) "וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת רִחְמָה". ונאמר (במדבר י ט) "וְכִי תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאֶרְצְכֶם עַל הַצָּר הַצָּר אֲתָכֶם וְהִרְעַתֶּם בְּחַצְצֹת וּנְזֻכְרֹתֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֹכֶם".

ועלידי הנביאים כתוב לאמר (שמואל ב ו א) "וַתִּדְרֹג דָּגְדָה וַתֹּאמֶר ה' צָבָה-אוֹת אִם רָאָה תִרְאֶה בְּעֵינַי אֲמַתְךָ וּזְכַרְתִּי וְלֹא תִשְׁכַּח אֶת אֲמַתְךָ וְנִתְמַתָּה

והרבה מצאנו בתורה, בנביאים ובכתובים, יש מצב בו המעשים כביכול נשכחים ואינם נזכרים, ואז אין בעליהם מקבלים שכר ועונש. וכשהמעשים עולים לזכרון, נפקדים ונוזכרים, אז מקבלים בעליהם את השכר או העונש כפי הראוי להם.

כן מצינו שכתוב בתפילת חזקיהו, (מלכים ב ג כ ג) - "אָנָּה ה' זָכַר נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ בְּאֶמְת וּבְלִבְב שְׁלֹם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי". וכך התפלל נחמיה (נחמיה יג יד) - "זָכְרָה לִי אֱלֹהֵי עַל זֹאת, וְאֵל תִּמְחַח חֲסָדֶיךָ אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי בְּבֵית אֱלֹהֵי וּבְמִשְׁכַּנִּי".

ופעמים החטא גורם, שאין המעשים הטובים נזכרים, כמו שכתוב (ישעיהו כ) - "וּבְשׁוֹב צְדִיק מְצַדֵּקוֹ וְעֹשֶׂה עוֹל וְנִתְחַי מְכַשׁוֹל לְפָנָיו הוּא יָמוּת... וְלֹא תִזְכָּר צְדִיקְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה".

גם העוונות - יש מצב בו הם נזכרים, כמ"ש (תהלים קט יד) - "וְיִזְכֹּר עוֹן אֲבֹתָיו אֵל ה' וְחַטָּאת אָמוֹ אֵל תִּמְחַח". וכל ענינה של מנחת סוטה הוא להזכיר עוון, כמו שכתוב (במדבר ה טו) - "כִּי מִנְחַת קְנִאת הוּא מִנְחַת זָכְרוֹן מִזְכַּרְת עוֹן".

הצדיקים מתפללים תמיד, שלא יזכור ה' את העוונות, כמ"ש (ישעיהו סד ח) - "אֵל תִּקְצֹף ה' עַד מָאֵד וְאֵל לְעַד תִּזְכֹּר עוֹן" (תהלים כו ז), "חַטָּאוֹת נְעוּרַי וּפְשָׁעַי אֵל תִּזְכֹּר", וכן הוא בפסוקים הרבה. ועל רשע השב בתשובה נאמר (ישעיהו לג טו) - "כֹּל חַטָּאוֹתַי אֲשֶׁר חָטָא אֵל תִּזְכְּרָנָה לוֹ מִשְׁפָּט וְצַדִּיקָה עָשָׂה חַיּוֹ יִחַיֶּה".

וה' מבטיח להם לישראל, שלעתיד הוא לא יזכור לעונם, כמ"ש (ישעיהו מג טו) "אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מַחֵה פְשָׁעֶיךָ לְמַעַן וְחַטָּאוֹתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר". ונאמר (ירמיהו לח ג) "כִּי אֶסְלַח לְעוֹנֵם וְלִחַטָּאתָם לֹא אֶזְכֹּר עוֹד".

וענין זה של זכרון המעשים, הוא ענין שבוודאי מתעורר בראש השנה, כמו שהובא באריכות מברכת זכרונות, שביום ראש השנה

שכתוב, (סניקו א ג) - "בְּרִגְזוֹ רַחַם תִּזְכֹּר". ונאמר (תהלים סו) "זָכַר רַחֲמֶיךָ ה' וַחֲסִדֶיךָ כִּי מְעוֹלָם הָמְדָה". ונאמר (תהלים נא) "זָכַר חֲסִדוֹ וְאֶמְוֹנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל".

ביאור הענין

ודבר זה כולו צריך ביאור, וכי העונש ניתן מתוך שכחה, וכי יש דבר נעלם בזמן גזר-דינו של האדם, הלא המשפט משפט אמת ויושר, והוא ניתן בידיעת כל הפרטים, הזכויות והחובות במלואן.

והביאור הנראה בזה הוא, שהן אמנם, המשפט משפט אמת ואמונה הוא, אבל ישנם יחסים בין ה' לבין בריותיו בכלל, ובינו לבין עמו ישראל בפרט, שמצדם לא היה העונש יכול להגור, שיש שם אהבה, שעל כל פשעים היא מכסה, ואין שום רע יכול לצאת, בהיות אותה האהבה חיה ופועלת. ובגור הדין כביכול נשכחת אותה האהבה, וה' מתעלם מאותו היחס, ורק כך יכול גזר הדין לצאת.

וכשמתעוררת אותה אהבה מתרדמתה, כשה' זוכר את האדם, כשהוא זוכר את בריותו, את רחמיו ואת חסדיו - אז באה הישועה, שכן מצד אותו יחס פנימי של אהבה, לעולם לא היה הדין יכול לצאת, וכל מה שהוא יצא לפועל - זה רק מפני שאותו יחס היה ישן ונשכח.

ויובן בזה מה שמבואר פעמים רבות במקרא, שהעונש בא בהסתור פנים. ויש להבין מה המכוון בזה, הלא ה' עושה את הרעה, כמו שהוא עושה את הטובה. והביאור בזה, שאמנם מצד אחד, ה' הוא המעניש, ביושר משפטו, אבל ישנה מערכת יחסים, שמצדה לא יכול העונש לבוא, ומערכת יחסים זו נעלמת בשעת העונש, ועל פנים אלו - על פני רחמיו - נאמר שהם נסתרים, והעונש בא בהסתור פני הרחמים, ובהתגלות פנים של זעם לבדם.

ענין הזכרון בראש השנה

ועל פי האמור יבואר ענין הזכרון של ראש השנה, שמלבד מה שבראש השנה מתעורר זכרון

לְאֶמְתְּךָ זֶרַע אֲנָשִׁים וְנִתְחַוּ לָהּ כָּל יְמֵי חַיֵּי וּמוֹרָה לֹא יַעֲלֶה עַל רֹאשׁוֹ". ונאמר (ס"ט) "וַיִּשְׁכַּמּוּ בַבֶּקֶר וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לִפְנֵי ה' וַיֵּשְׁבוּ וַיִּבְאוּ אֶל בֵּיתֵם הַרְמְתָה וַיֵּדַע אֱלֹהֵיךָ אֶת חַנּוּהָ אִשְׁתּוֹ וַיִּזְכְּרָהּ ה'". ונאמר (ירמיה לא ט) "הֲבֵן יִקְרֶה לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שְׁעָשָׂעִים כִּי מִדֵּי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד עַל כֵּן הִמּוּ מַעֲי לֹ רַחַם אֶרְחַמְנּוּ נְאֻם ה'".

ובכתבי הקודש נאמר (תהלים ע"ג) "זָכַר עֲדֹתְךָ קְנִיַת קָדָם גְּאֻלַּת שִׁבְט נִחְלָתְךָ הַר צִיּוֹן זֶה שְׁכֵנְתָּ בּוֹ". ונאמר (תהלים מד מ"ב) "עֲזַרְהָ לָמָּה תִישָׁן אֲד-נִי הַקִּיצָה אֵל תִּזְנַח לְנִצְחָה. לָמָּה פָּנִיךָ תִּסְתִּיר תִּשְׁכַּח עֵינָיו וְלֹחֲצָנוֹ". ונאמר (פסלם ס"ג) "לָמָּה לְנִצְחָה תִּשְׁכַּחַנּוּ תַעֲזֹבְנוּ לְאֶרֶץ יָמִים".

מכל זה אנו רואים, שיש מצב בו האדם או ישראל בכללם נשכחים כביכול, ומחמת כן רע להם, וכשהם נזכרים לפני ה', בכך הם נושעים.

זכרון הברית, החסד והרחמים

עוד מצאנו, שברית שכרת ה' עם בריותיו - יש שהיא נזכרת, ואז היא פועלת את פעולתה בשלמות, וממילא יובן מזה, שיש והיא אינה נזכרת, ואז אינה פועלת את פעולתה בשלמות.

ובן כתוב בתורה (בראשית טו-טז) - "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר בִּינִי וּבִינְיָכֶם... וְהִיְתָה הַקִּשְׁתַּ בְּעֵינַי וּרְאִיתִיךָ לְזָכַר בְּרִית עוֹלָם". ונאמר (שמות ג כ"ד) - "וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתְךָ וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב". ונאמר (ויקרא יו מ"ג) - "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאָף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאָף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר". ונאמר (ס"ט מ"ה) - "וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רֵאשִׁנִּים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהִיּוֹת לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי ה'".

ועל ידי הנביאים כתוב לאמר (יחזקאל טו ט) - "וְזָכַרְתִּי אֲנִי אֶת בְּרִיתִי אוֹתְךָ בִּימֵי נְעוּרֶיךָ וְהַקְּמוֹתֶיךָ לְךָ בְּרִית עוֹלָם". ובכתבי הקודש נאמר (תהלים ק"ו מ"ה) - "וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנְחַם כָּרֵב חֲסִדָּיו".

עוד מצאנו, שיש מצב, בו ה' זוכר את חסדו ואת רחמיו, ופועל עליהם. ומזה נשמע, שיש מצב, בו הם כביכול נשכחים ואינם פועלים, כמו

והנה שכוחות היו, ובכח הזכרון של ראש השנה - נזכרו משכחתן, ובכוחו של ראש השנה נושעו.

ויהודי אחד היה, שלא זכה להפקד בבנים, בא לו אצל אחד מגדולי תלמידי החכמים שבירושלים עיה"ק, ותינה בפניו צרתו. נענה אותו צדיק ואמר לו, מה אעשה וה' שכח אותך, אמנם זו תהיה ישועתך, הנה קרב ובא יום הזכרון, יום ראש השנה - לך והזכר את עצמך ביום זה לפני ה', גמור בראש השנה בכותל המערבי את כל התהילים. הלך ועשה כדבריו. לשנה אחרת ישבתי אני אצל אותו ת"ח, ואמר לי שלפני ימים מועטים בא אותו יהודי להזמיניו לברית, שעומד הוא לערוך, לבנו הנולד לו במזל טוב.]

וזיכרון זה הוא הזכרון עליו אמרה תורה 'זכרון תרועה', שהזכרון הבא על ידי התרועה - הוא זיכרון זה, שכל פעולתו לטובה, כמו שכתוב לגבי תרועת החצוצרות (ממלני י ט) "וְהִרְעַתְּם בְּחִצְצֹרֹת וּבְזִמְרָתָם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאֲיָבִיכֶם". ואמרו שם חז"ל (ספרי בהעלותך פסקא טו) "ונזכרתם ונושעתם, הא כל זמן שנזכרים ישראל, אין נזכרים אלא לתועות".

וכן מבואר בגמ' (ר"ה טו), שהשופר סגור הוא, ומפני זה שופר של פרה פסול, שאין קטגור נעשה סגור - הרי שזכרון זה הוא סגור. זאת, משום שזכרון זה אינו זכרון המעשים, אלא הוא זכרון עצם מציאותם של ישראל - זכרון הברית וזכרון החסד והרחמים, שכל פעולתו היא לטובה ולישועה.

זכרון ירושלים

והשכוחה הגדולה - ציון עיר קדשינו. בוכה ואומרת - "עזבני ה' וה' שכחני". ולעת כזאת, שישועתם של ישראל הגשמית הופיעה, והיא אינה נזכרת, מתעצמת זעקתה, כמו שאמרו

המעשים, שהוא ענין הדין, ומצדו לא היה ראוי להיות יום זה ליום טוב - עוד מתקיים בו ענין הזכרון הטוב, זכרון עצם מציאותם של ישראל, לבל יהיו שכוחים ועזובים בצרותיהם, ואז מתעורר זכרון ה' את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב, וזכרון רחמיו וחסדיו.

ומצד זה, יום ראש השנה הוא יום ישועה גדולה, שכל צרות ישראל תלויים בכך שהם שכוחים, בכך שהברית שכוחה, בכך שהרחמים והחסד שכוחים, ואילו ביום הזכרון כל זה נזכר, וזכה תלויה כל ישועתנו.

ומצד זה יום זה הוא טוב לישראל, וזה יסוד דיני הקדושה והשמחה שביום זה, שכן קשר טוב קדוש נקשרים ישראל ביום זה בה' אלהיהם, שביום זה הם נזכרים לפניו, וזכה הם נושעים.

ואמרו בגמ' (ר"ה ב) - "תניא, רבי אליעזר אומר... בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנוה, בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין, בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים, בניסן נגאלו, בתשרי עתידין ליגאל".

ומבואר מכל זה, שראש השנה הוא יום ישועה וגאולה, בו יצא יוסף מבית האסורים, בו בטלה עבודה מאבותינו ממצרים, ואף הגאולה העתידה לר' אליעזר תהיה בתשרי. והביאור בזה הוא כנ"ל, שכן יום זה הוא היום בו ה' זוכר את כל הנשכחות, ואת כל הנשכחים, ובזכרו אותם הוא מושיעם.

ואמרו שם ג"כ, שבר"ה נפקדו שרה, רחל וחנוה, וכתב רש"י שם (ב) - "נפקדה שרה רחל וחנוה, בא זכרונם לטובה ונגזר עליהן היריון". ולכאורה צריך ביאור, הלא כל יולדות שבעולם נגזר עליהן היריון בראש השנה, ומה מיוחד היה בשרה, רחל וחנוה? והביאור הוא, ששרה, רחל

הצאן. אמר הרועה - ואני איני נזכר, למנצח לדוד להזכיר".

ואנחנו כולנו יחד זועקים ואומרים לפני ה' אלהינו - "למה לנצח תשכחנו, תעזבנו לאורך ימים".

ועומדים אנו לפניו בתפילה, כי ביום הזכרון הבא עלינו לטובה, יעלה ויבוא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר זכרונו ופקדונו וזכרון אבותינו וזכרון ירושלים עיר קדשך וזכרון משיח בן דוד עבדך וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך, לפליטה לטובה... זכרנו בזכרון טוב לפניך, ופקדנו בפקודת ישועה ורחמים משמי שמי קדם... ובטובך הגדול ישוב חרון אפך, מעמך ומעריךך ומארצך ומנחלתך. אמן. ■

במדרש (ילקוט"ש ישעיהו סטט) - "כיון שראתה ציון, שהגליות מתכנסות, וכל ישראל והשמים והארץ שמחים, והיא אינה נזכרת, התחילה אומרת, ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני".

ואיתה עימה, בוכה במר נפש דוד מלכנו, כמו שאמרו (ילקוט"ש סהלים סחג) - "[משלך] למלך שהיה לו צאן וכעס עליהן, הסיר את הצאן, והסיר את הדיר, והוציא את הרועה. אחר ימים חזר המלך לצאנו, התחיל מכנסה, ובונה את הדיר, ולרועה לא הזכיר, אמר הרועה הרי הצאן מתכנסת והדיר בנויה ואני איני נזכר. כך אמר דוד, למעלה מהפרשה [כתוב] כי אלהים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה, הרי הדיר בנויה. וישבו שם וירשוה וזרע עבדיך ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה, הרי

Education fosters opportunity

How can we live so far from family?

Can we make a living there?

Will our children be able to adjust?

Is there any kehillah with Americans, AND affordable housing?

To answer these and other questions, we are publishing a book of articles featuring from American immigrants to Eretz Yisroel who have **BEEN THERE**, and successfully **DONE THAT**. Your partnership will enable this project.

Dedication opportunities from \$18 a copy. Each and every copy has the potential to inform & inspire others who may BE"U make the move, and who will in turn inspire others as well.

This is something practical that you can do right now, for this great cause.

Now, when people are more open to the message, is the time!

K'siva vachasimah tovah,

Yoel Berman | yberman613@gmail.com | (323) 723-3468 (Israel time) | **Donate now at**

aviraderetzisroel.org (over 40 articles now featured!)

יום טוב שני של גלויות הרב ישראל רוזנברג

נוטרה את הכרמים על שם כרמי שלי לא נטרתי, מי גרם לי להיות משמרת שני ימים בסוריא על שלא שמרתי יום אחד בארץ, סבורה הייתי שאני מקבלת שכר על שנים ואיני מקבלת שכר אלא על אחת. מי גרם לי להפריש שתי חלות בסוריא, על שלא הפרשתי חלה אחת בארץ סבורה הייתי שאני מקבלת שכר על שתיים ואיני מקבלת שכר אלא על אחת ר' יוחנן קרי עליהון (יסקל ב) וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים" (עפ).

ז"ל הש"ך על התורה (פרש"י משפטים), שהיה מגורי הארז"ל - "ואמר שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך, רמז כאן מה שאמר במדרש כרמי שלי לא נטרתי, זה לשונו מי גרם לי שאני משמרת שני ימים טובים... לזה אמר כאן שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך, אם אתה תעשה המועד כאשר צויתך כתיקונך לא תעשה כי אם שבעה ימים, ואם לאי תגלו מארץ ישראל ותצטרכו לעשות שני ימים דהיינו שמונה ימים".

בספר שלוחא דרחמנא (קד 264) מסופר על הגרש"פ מדלוביץ זצ"ל בזה"ל - "כאשר התוועד עם תלמידיו בימי חג ומועד כדי לשמוח ברגלים הידר רש"פ לחדד בנפשם בשעה זו את ההרגשה מה זו גלות, והיה מרחיב את דיבורו מסביב לפיסקא במדרש רבה - "שמוני נוטרה את הכרמים, כרמי שלי לא נטרתי: אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה על שלא שמרתי יו"ט אחד כתיקונו בארץ ישראל הריני משמרת שני ימים טובים של גלויות בחוצה לארץ, סבורה הייתי שאקבל שכר על שניהם ואיני מקבלת שכר אלא על אחד", **כדי שלא תזוח דעתם מדבר זה שהוגגים יו"ט בכפלים יתר על בני ארץ ישראל**".

אי אפשר להשוות אפילו שני ימים של יו"ט שבחו"ל ליום אחד שבא"י.

"סבורה הייתי שאני מקבלת שכר על שני ימים טובים שבחו"ל, ואיני מקבלת שכר אלא על אחת" (ירושלמי ערוכין פקד ג הלכה ט; שיר הסינים רנה ה; פסיקתא דרב כהנא פסיקא די ועוד).

הנה פתגמים רבים נאמרו מגדולי ישראל על מעלת יום טוב שני שבחו"ל, עד כדי כך שמרוב חבתם והתדבקותם אל הקב"ה יומיים רצופים בימים הקדושים הללו, התבטאו לפעמים בדרך הפלגה ומליצה, שכאילו משתמע שיום טוב שני שנתקן בשורשו מחמת ספיקא דיומא בחוץ לארץ - יש לו מעלה עלינה על יום אחד של יום טוב בארץ ישראל.

אבל חס ושלום להבין כן, וכבר הארכנו בגליון חודש אב בס"ד במעלת קיום המצוות בארץ ישראל, שזהו עיקר המקום לקיום המצוות ושכרו, וחוץ לארץ לעולם לא נתקן להיות מקום קיום המצוות, והאבות הקדושים לא דקדקו לקיים את מצוות התורה בדקדוקיהן בחוץ לארץ, היות שאין חוץ לארץ מקום המתאים בעצם לקיום המצוות, כאשר האריכו בזה הראשונים. ולכן האין יתכן לאמר, שישנה בעצם מעלה בקיום מצוה בחו"ל יותר מאשר בארץ ישראל, הס מלהזכיר, ואולי זה בכלל מוציא דיבה על ארץ ישראל, רח"ל. ורבותינו הקדושים מעולם לא העלו על דעתם הקדושה, ששום בר-שכל יטעה בזה, ורק רצו להפליג במעלת הדבקות בקב"ה. אבל היות שבעוונותינו ראינו אנשים שרנו בזה, לכן הרגשתי נכון להאריך בזה. והנני מודיע בזאת, כי לא באתי ח"ו להפחית מעלת יו"ט שני שבחו"ל (ועי' מגיני הרמ"ע מפלנו בעשרה מאמרות המונח בגמ"ס סי' תלד סק"ב), אלא להעמיד את הענינים על צורתם הנכונה בס"ד.

אמרו חז"ל - "ר' בא ר' חייה בשם ר' יוחנן בני אמי נחרו בי וגו' מי גרם לי להיות

מהלך במבואות האפלים, הציץ אוהבו והתחיל מאיר עליו דרך החלון, הציץ המלך וראה אותו, אמר לו עד שאתה מאיר לי דרך חלון, בא והאיר לפני, כך אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם - עד שתהא מאיר לי מאספוטמיה ומחברותיה, בא והאיר לפני בארץ ישראל". ומבואר, שאי אפשר להשוות כלל מצוות העשויות בארץ ישראל לפני הקב"ה, למצוות העשויות בחוץ לארץ בריחוק ממנו יתברך, שהם שני סוגים שונים לגמרי.

יום חול בארץ ישראל כיום טוב שני בחוץ לארץ

ועי' בספר 'שיח השדה' בפרשת תולדות, שם מסופר על הג"ר אריה צבי פרומר זצ"ל בעל ארץ צבי (ר"י תלמי לונצ'ן) - "נפשו לא שבעה מרוממות שגב והשראה רוחנית ששפעו עליו באוירא דארץ ישראל, "יום של חול פשוט בארץ ישראל יש בו קדושה כמו יו"ט שני של גלויות בחוץ לארץ" - כך אמר לאיש בריתו הרה"ח ר יוסף דוד לנדא מתל אביב כשהתארח בצל קורתו ברח' הקישון".

וכן בהקדמה לספר 'עיונים ברש"י' מספר המחבר על עצמו - "פעם אחת הלכתי עם חברי חסידי קרלין לשאוב מים שלנו, וליום המחרת הלכנו לאפות מצות של מצווה כליל הסדר, התפללנו מעריב ונכנסנו לחדרו של הרבי [האדמו"ר רבי יוחנן מסטולין זצ"ל] שהיה מחלק לחסידים מצה של מצווה, הרבי תיכנן לנסוע לארץ ישראל לחג השבועות, ואחד מן החסידים רצה להניאו מלכת. נפסיק לרגע את הסיפור ונציין שהרבי היה שתקן גדול, בשולחן [הטיש] שלו היו חסידים שרים זמירות ומספרים סיפורי חסידות, ומעולם לא שמעתי את הרבי מדבר. אנחנו עמדנו סביבו, והחסיד הזה אמר "רבי, צדיקים תמיד רצו להישאר בגלות כדי לקיים יום טוב שני של גלויות". לפתע פתאום מפי הרבי השתקן הזה התחילו משתפכות מילים בזרם אדיר, התחיל לתאר את ירושלים, את שמיה הכחולים, כוכביה הנוצצים, האויר הצח, והרוח הקרירה הנושבת על הריה סביב, והפטיר במילים הבאות - 'תנו לי יום אחד של חול בארץ ישראל

נתבאר בס"ד מחז"ל הקדושים, שאין שום מעליותא בשני ימים של יו"ט בחו"ל יותר מיום אחד של יו"ט בארץ ישראל, ואדרבה - זה נחשב כעונש מה שצריכים לעשות שני ימים, כאשר בעצם היה ראוי לעשות יום אחד, עד כדי כך שרבי יוחנן קרא ע"ז "וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים". אך יש להתבונן, האם מכל מקום שווים בערכם שני ימים בחו"ל ליום אחד בארץ ישראל, או שמא אפשר, שאפילו אחר שנתנה לבני חו"ל שני ימים - עדיין אינו שווה כלל בערכו ליום אחד שבארץ ישראל. וכדרך השניה מבואר בחז"ל ומפרשיהם, כמו שיתבאר בעזרה"ת.

איתא בתנא דבי אליהו (פ"ב פכ"ט) - "כשהייתי על אדמתי הייתי עושה את המועדים יו"ט אחד והוא כתיקונו, עכשיו שגליתי לחו"ל אני עושה שני ימים אין אחד כתיקונו". ומשמע מכאן, שאפילו יום אחד כראוי אין לנו בחוץ לארץ (מספר 'מאור הגולה').

וכן מבואר באגרת של הג"ר מאיר שמחה - "ורבי יוחנן התפלא, כי שמע כי איכא סבי בבבל - 'למען ירבו ימיכם' כתיב (נלכות ט), **התבונן איך שקל מצות ישיבת א"י בזמן חורבנה**, עד כי חש פן יעלה בלבב אחד לאמר הלא בחוץ לארץ אקיים מצוות יתרות, וזה יו"ט שני של גלויות, ושתי חלות בסוריא, קרי ר' יוחנן ע"ז וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים בל יחיו בהם שיותר טוב להיות בארץ לשמור רק יום אחד" (ירושלמי עירובין פ"ג ה"ט).

ויותר מזה איתא מהבן איש חי בספרו אדרת אליהו (פ"ח פ"י כי תבא) - "וזה יובן מ"ש דוד המע"ה 'כי טוב יום בחצרך מאלף', ורצה לומר הגם שבחוץ לארץ יש שמחה בימים טובים יותר בשביל שהם עושים שני ימים, ובארץ ישראל אינם עושים אלא יום אחד. עם כל זה הוא יותר טוב וחביב אצלי אותו היום האחד שהוא בחצרך מאלף ימים טובים שאעשה בחוץ לארץ, יען כי בחרתי הסתופף בבית אהי מדור באהלי רשע היא חוץ לארץ שהיא ארצות הגוים ואין באיכות שלה קדושה".

ומקור לדבריו מצינו בחז"ל (נרדמים רנה פרשת נח ט) - [משל] לאוהבו של מלך, שראה את המלך

מדבריהם לעניננו, שחס ושלום להשוות שום ימים בחוץ לארץ לזה שבארץ ישראל.

הג"ר יהודה הל"ה, רבה לשעבר של ראדין, שעלה לארץ ישראל בשנת תר"מ, הפליא לתאר באגרת ששלח לחפץ חיים את ההרגשה של קדושת שבת בארץ ישראל, וז"ל - "בחוץ לארץ לא הרגשתי את קדושת השבת וזהרה, את קדושת השבת וזיו תפארתה התחלתי להרגיש בארץ ישראל".

והג"ר שלמה וולבה זצ"ל כתב - "כי תפלה ביום חול בירושלים היא כמו תפלה במועד או ביום הדין בחו"ל" (ספר אגרות ומכתבים, אגרת מרגן).

והג"ר יחזקאל לווינשטיין זצ"ל כתב - "אור ליום ד' ויגש ח' טבת תש"י ירושלים, רב ברכה ושלום וכו' הנה ב"ה החיים והשלום עמנו ותהלה כי זכותי להיות בארצנו הק'..."

יש עוד להרגיש רוח אחר מבחו"ל, כמדומני כמו שמרגישים יום השבת הק' מבימות החול" (אור יחזקאל מכתב טו).

ואתם יכולים להחזיק לכם את כל יום טוב שני של גלויות שלכם".

ומהאדמו"ר מקלויזנבורג איתא - "ומסופר בדורות האחרונים על הגאון רבי משה חאגיז זצ"ל, שהיה קדוש עליון והחיד"א הפליג בשבחו למאד ששהה ארבעים שנה בחוץ לארץ כשד"ר בימים ההם היו המשולחים מבני העליה ובמשך כל הארבעים שנה לא קיבל על עצמו לחוג יום טוב שני של גלויות מחמת שדעתו היתה לחזור, והגם שהרה"ק ר' יעקב עמדין זצ"ל מתרעם עליו בספרו - עיין בשאילת יעב"ץ ח"א סי' קסח, עכ"ז רואים מכך איך שבכל יום ויום היה יושב ומצפה לחזור כבר לאר"י ובודאי שכל חבילותיו מלבד התפילין שלו היו ארוזים ומוכנים לנסיעה בכל השנים הללו" (שפע חיים ח"ו דף מ"א).

איתא מהבן איש חי "מ"ש דוד המע"ה 'כי טוב יום בחצרין מאלף', רוצה לומר הגם שבחוץ לארץ יש שמחה בימים טובים יותר בשביל שהם עושים שני ימים, ובארץ ישראל אינם עושים אלא יום אחד. עם כל זה הוא יותר טוב וחכיב אצלי אותו היום האחד שהוא בחצרין מאלף ימים טובים שאעשה בחוץ לארץ, יען כי בחרתי הסתופף בבית אהי מדור באהלי רשע היא חוץ לארץ שהיא ארצות הגוים ואין באיכות שלה קדושה

ועל דרך זה מצינו מאוד גדולי ישראל באופן כללי על קדושת הימים בארץ ישראל לעומת קדושת הימים שבחוץ לארץ, וממילא נלמד

ספרי טובה הארץ מאוד

לכו נרננה
השמחה בארץ ישראל

ונטעתם
מצוות נטיעת אילנות
בארץ ישראל

פירות הילולים
לגלות את
החסדים שבפירות

בית ראובן
מדריך מקיף לקניית בית
מתוך רוגע שמחה והודיה

להשיג בפלאפון: 055.6785647 - משלוחים עד הבית

ניתן לראות דוגמאות במייל: 8436092@gmail.com או באתר "הקול החמישי": www.kol-toda.co.il

העבודה בבית המקדש - מהותו של יום הכיפורים

הגאון רבי פנחס זביחי - ראש מוסדות ובעל השו"ת 'עטרת פז'

ואמנם על זה היה דוה לבנו על אלה חשכו עינינו, כי אין אנו יכולים לעשות את כל סדר העבודה הזה כראוי בבית מקדשנו, ועל כן כל גדולי ישראל היו מורידים כנחל דמעה בעת קריאתם ביום הכיפורים את סדר העבודה הזה בעת התפילה, כי בעוה"ר היה לאין מחמד כל עין, גלה יקרנו ונוטל כבוד מבית חיינו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם זה אורך ימים ושנים.

ועפעפינו יזלו מים וכל לב ימס, בזכרון מאמר רבותינו (שמות רבה לג א) על הפסוק (ש"ש ס) "פתחי לי אחותי רעיתי... שראשי נמלא טל" - "אמר הקב"ה פתחי לי אחותי רעיתי - עד מתי אהיה מתהלך בלא בית, שראשי נמלא טל - בני, עשו לי מקדש שלא אהיה עומד בחוץ" - ע"ש. אוי לנו על צער גלות השכינה, אשר זה אורך שנים נוהמת כיונה ומצפה לגאולתן של ישראל (עי' גי'מ'ת ג.) ואשר כביכול נמצאת בחוץ ללא בית ומחסה, הלא למשמע אוזן דאבה נפשינו. ואמרו רבותינו (בראשית רבה ט) - "כל תפילתן של ישראל אינה אלא על בית המקדש, מרי יתבני בית מקדשא, מרי מתי יתבני בית מקדשא [אדון, מתי יבנה בית המקדש]".

ודבר ידוע הוא, שככל שמרבים לעסוק בדיני המקדש ובהתבוננות בעבודתו ובמעלותיו

יתברך הבורא ויתעלה היוצר, אשר הנחיל לנו תורת אמת ונתן לנו באהבה חוקים ומשפטים ישרים, ובכללם את מצוות סדר העבודה ביום הקדוש הזה, יום מכובד באורים המקודש לנו מדור דורים הוא יום הכיפורים, למחול על-ידו את עוונותינו ולכפר על כל פשעינו, וכדברי הנשר הגדול בספר המצוות

(עשה מט) -

"הציווי שנצטוינו בעבודת היום, כלומר כל הקורבנות והוידויין שנצטוינו ביום צום כיפור, לכפר בהם כל העוונות, כמו שאמר הכתוב. והיא כל החוקה האמורה ב'אחרי מות'. והראיה שהכל מצוה אחת, אמרם בסוף פרק ה מכיפורים (משנה יומא ה ז) - "כל מעשה יום הכיפורים האמור על הסדר, הקדים מעשה לחברו - לא עשה כלום". הא למדת, שהכל מצוה אחת היא - עיי"ש.

ובזמן שבית המקדש היה קיים היה לנו כהן גדול שיעשה בעדנו את כל העבודה והסדר הזה ביום הכיפורים ויכפר עלינו, אבל עתה בעוה"ר שחרב עירנו ושם בית מקדשנו ובטלה העבודה, אין לנו אלא שיח שפתותינו, ועל כן נהגו לומר בתפילת יום הכיפורים סדר זה של עבודת כהן גדול, ומנהג זה הוא מזמן התלמוד, וכמתבאר מהגמרא במסכת יומא (לג, ג"י).

שבעצם היום הקדוש הזה יבין היטב את הדברים
בעת אמירתם בתפילה.

כי איך נבוא אל המלך מלכא דעלמא הקב"ה
יתברך ויתעלה בלבוש
שק ח"ו, שנאמר לפניו
בתפילותינו מילים ותיבות
בלא הבנתם, בו בזמן שכל
כפרת היום הקדוש הזה
תלויה בעיקרה באמירה זו
של סדר העבודה בכונה
ובהבנת הדברים.

יזכנו השי"ת לראות
את ביתו עומד על תילו,
בהודו ובתפארתו, וישמח
לבנו לראות במהרה כהנים
בעבודתם ולויים בדוכנם
וישראל במעמדם, ואת
סדר העבודה הזאת של יום
הכיפורים נעשית על ידי הכהן הגדול בבית
קודשנו ותפארתנו, אכ"ר. ■

- על-ידי זה מתחזקת הרגשת העדרו וגודלת
וגוברת הצפיה והתפילה לבנינו, ומכיון שכן
בודאי שענין זה הוא בכלל מה שפסק מרן בשו"ע
(או"ח סי' 6) - "ראוי לכל ירא
שמים שיהיה מיצר ודואג על
החורבן", כיון שע"י לימוד
זה יוכל להגיע לידי מידה
זו ביתר שאת. ואתא בתנא
דבי אליהו (ד) - "כל חכם
מישראל שיש בו דברי תורה
לאמיתן ומתאנח על כבודו
של הקב"ה, ועל כבודן של
ישראל ומתאוה ומיצר על
כבוד ירושלים ועל כבוד בית
המקדש ולישועה שתצמח
בקרב ועל כינוס גליות, מיד
שורה רוח הקודש בקרבו".

ועל כן חובה קדושה היא
על כל אדם ואדם ללמוד ולעיין בסדר עבודת
כה"ג ביוה"כ עוד קודם יום הכיפורים, כדי

**על זה היה הוה לבנו על אלה חשבו
עינינו, כי אין אנו יכולים לעשות
את כל סדר העבודה הזה כראוי
בבית מקדשנו, ועל כן כל גדולי
ישראל היו מורידים כנחל דמעה
בעת קריאתם ביום הכיפורים את
סדר העבודה הזה בעת התפילה,
כי בעוה"ר היה לאין מחמד כל
עין, גלה יקרנו ונוטל כבוד מבית
חינו, ואוי להם לבנים שנלו מעל
שולחן אביהם זה אורך ימים ושנים**

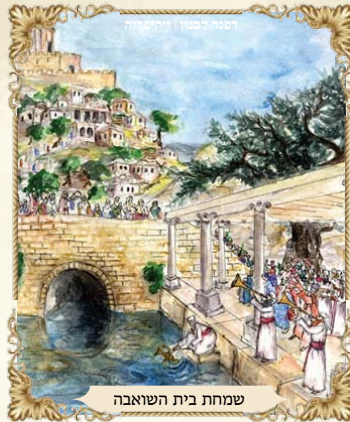

חברי אגודת קדושת ציון
בהתייעצות עם הגאון רבי
פנחס זביחי שליט"א

צורת השמחה בירושלים בזמן המקדש ובזמן הזה הרב אברהם ישעיה ברנורד

משמחת בית השואבה. בחג הסוכות נצטוונו על שמחה יתירה במחול וריקודים, כפי שתרגם יונתן - 'וְתִחַדְדוּן בְּחֻדוֹת חֲגִילוֹן בְּשִׂאוֹבְתָא וְחִלְיָא' (על דברים טו ז). לא היו בירושלים חמי טבריה ותענוגות אחרים, כדי שמי שמחפש דברים אחרים - לא ימצא אותם בירושלים, אלא רק - 'ואני קירבת אהים לי טוב'.

בזמן המקדש, מצות השמחה היתה באכילת בשר קרבנות בירושלים, ולכן אף הנשים - שפטורות מקרבן ראייה וחגיגה בבית המקדש - היו חייבות לקיים מצות עליה לרגל לירושלים כדי לשמוח בכל הדברים שהיו שם. אף שמחת בית השואבה היא חלק ממצות שמחת החג, כדברי הרמב"ם, ולכן הכינו שם מקום לנשים, ומשם היו שואבין רוח הקודש.

מצות השמחה בחג נוהגת מן התורה גם בזמן הזה ובכל רגע מימי החג, וניתן להגיע לשמחה ע"י כל דבר שמשמח^[*]. יש מעשה שמחה כגון אכילה ושתיה, שדי לעשותו מקצת מהיום, ויש תוצאה של שמחה, שנוהגת כל היום כולו.

כמוכזן, לאחר החורבן היה קשה לשמוח כשוראים את מקום המקדש חרב, אבל כפי שתקנו חז"ל - ישנם ימי אבלות וישנם ימי שמחה, שצריך לשמוח בהם גם בירושלים. הדברים מקבלים

[*] עיין פסחים קט, רמב"ם הלכות שביתת יום טוב ו יח, וש"ע או"ח תקכ"ב.

שְׂמַחוּ אֶת יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ כֹּל אֲהֻבֶיהָ
(ישעיהו סו י)

כתב החתם סופר (בפרשת אמור) - "גם בזמן הזה מצוה לעלות לרגל לירושלים", וכבר מצאנו בראשונים שהמנהג היה לעלות לרגל לירושלים גם לאחר חורבן הבית (רמב"ם נקט בשמחה טז), וכן משמע בבבלי (בב"ב פ"ג). במסכת נדרים (ג).

"וּיש סמך וראיה שקדושת המקדש והעיר קיימת, שעדיין הם עולים לרגל ממצרים ושאר ארצות" (מש"ן ג לה).

ומישום חבוב ארץ ישראל "היו נוהגים בני מצרים וסוריא ובכל בזמן שהשנים כתקנן לעלות ברגלים לירושלים" (שו"ת מהרי"ט א קלד).

ומצאנו במדרש, שהמנהג היה לעלות לרגל גם מיד לאחר החורבן - "כך ישראל אע"פ שחרב בית המקדש לא בטלו שלש רגלים בשנה" (שיל הסיים רנ"ג ד). יש גם עדות מתיירים גויים מסוף תקופת האמוראים, בערך בשנת ד' אלפים ר"י, שבאותה שנה בחג הסוכות הגיעו 103,000 יהודים לחגוג בירושלים.

כיצד צורת השמחה

בזמן המקדש, ירושלים היתה תפארת ישראל, עיר היופי והשמחה, ודי היה לאכול קצת בקדושה ובטהרה כדי לשמוח לפני ה' כל היום וכל הלילה. כלה לא היתה צריכה להתבשם בירושלים מפני ריח הקטורת, ולא היתה חצר שאינה מוארת

התורה מדגישה עקרון זה פעם אחר פעם – "ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים" (ויקרא כג טו), "ואכלתם שם לפני ה' אלהיכם ושמחתם בכל משלח ידכם" (דברים יג יז), "ושמחתם לפני ה' אלהיכם אתם ובניכם ובנותיכם" (דברים יג יט), "ושמחת לפני ה' אלהיך בכל משלח ידך" (דברים יג כ), "ואכלת שם לפני ה' אלהיך ושמחת אתה וביתך" (יד כו), "ושמחת לפני ה' אלהיך אתה ובנך ובתך" (טו ב), "ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך... במקום אשר יבחר ה'... והיית אך שמח" (טז יד טו), "והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך... ושמחת בכל הטוב" (טז ב), "וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך" (טז ז).

כתב הרמב"ם בסוף הלכות לולב – "אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתירה, שנאמר 'ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים'... מצוה להרבות בשמחה זו... וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו, שנאמר 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב'...". החתם סופר כתב, שהאסון במירון בשנת תקצ"ז אירע בגלל העתקת השמחה הזו למקומות אחרים, ומצאנו הרבה מגדולי ישראל שמדקדקים לבוא בכל חג לירושלים, ובחג השבועות מגיעים בשבעת הימים של התשלומים.

ובתב הנצי"ב ב'העמק דבר' על הפסוק "שבעת ימים תחג לה' אלהיך במקום אשר יבחר" (דברים טו טו), כי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו, דבכלל לשון 'תחוג' משמע שמחה הבאה בריקודים ומחולות, כמש"כ בס' שמות (כ ב) 'ויחגו לי', דמשמעו שמחת ריקודים לפני ה'".

כך ישראל אעפ"י שחבר בית המקדש לא בטלו שלושה רגלים. ועיין להרב אבות הראש נר"ו בח"א ד' קיז ע"ד על ריב"ז, "דאע"ג דאחר החורבן קבע דירתו ביבנה, היה עולה לירושלים ברגלים. ואשריהם ישראל, שמקימים מצוה זו בכל דור ודור בשמחה רבה והולכים מדי שנה בשנה מד' כנפות הארץ הקרובים והרחוקים לא יחוסו על הוצאות רבות ולא על טלטולא דגברא, ומי שאין ידו משגת לילך ברכב ובסוסים, אורח ברגליו יעבור כאשר ראיתי בעיני כי רצו עבדיך את אבניה ועפרה יחוננו. וזכות כל הצדיקים יגן

משנה תוקף בפרט היום, כשיד ישראל תקיפה וברוב ירושלים המקודשת כבר גרים יהודים, וכל אחד יכול להגיע תוך פחות מחצי יום לירושלים, דבר שדורות קודמים לא זכו לו.

רבתינו האחרונים הנהיגו זכר לשמחת בית השואבה בכל העולם, אך בתוככי ירושלים אין זה רק זכר בעלמא, אלא בחינה מסוימת של 'ושמחתם לפני ה', שמקומה – כמו אכילת קדשים קלים ומעשר שני – בכל ירושלים. אמנם מצווה זו כצורתה מתקיימת רק באכילת שלמים, מ"מ נראה שכל מיני שמחה המחוייבים בזה"ז, מקומם הראוי יותר הוא במקום השמחה העיקרית – לפני ה', וכמצוות השמחה בלולב הנלמדת ממקרא זה, שלפי"ד הביכור"י (פ"ג, 6) נוהגת בכל ירושלים גם בזה"ז, וכידוע שהרבה מרבתינו נהגו לחשוש לדעה זו.

מקום השמחה

היבן עדיף לשמוח, האם בירושלים כשרואים את השועלים הדור-רגליים יוצאים מבית קדשי הקדשים, או הרחק כמטחווי קשת בארץ ישראל, שלא לראות את חורבן המקדש. 'אפשרות' שלישית מוזכרת בגמרא בסוף ברכות – לעלות לראש ההר בבבל ולנגן בכינור כמי שאין לו אוה. לפעמים כשלא רואים את החורבן, אפשר יותר לשמוח, אבל השמחה שנצטוונו עליה היא שמחה של קרבת אלים, לא להתעלם מהמציאות, שזכינו להיות דור אחרון. גם כשרואים את החורבן, זהו 'דור מבקשי פניך יעקב', יש 'שמחה' של התרחקות מה' בארץ נכר, אך לא על זה נצטוונו במועד. גם בארץ ישראל עיקר המצוה היא בירושלים.

לכן צריך לעורר לבוא לשמוח בירושלים בחג, ולא כפי שנוהגים המון העם לקיים את מצות שמחה בבית ובבית הכנסת השכונתי, ומפרידים את מצות השמחה ממצות העליה לירושלים. לירושלים מגיעים רק כדי להתפלל על הצרות ולהתברך מהכהנים, אך לא לשם שמחה. לאמתו של דבר, בירושלים צריך יהדות לה' בשמחה ובטוב לבב על הטובות שהגדיל עמנו, ובזכות זה – אלה וכאלה – יוסף עמנו להגדיל שמו הגדול, וכפי שנראה כמה פעמים – התורה מדגישה, שעיקר צורתה של העליה לרגל היא השמחה לפני ה'.

תורף הדברים, שמצות שמחה ברגל נוהגת מן התורה גם בזמן הזה ובכל רגע ברגל שהאדם שמח הוא מקיים מצוה. כל דבר הגורם לשמחה לאותו אדם - יש לעשותו ברגל, ובפרט לשמח את בני ביתו ואת העניים. ענין מיוחד יש למי ששמח מבשר ויין לאכול פעם אחת ביום, ובזמן המקדש היה חיוב לאכול מבשר השלמים. גם שאר מצוות התקן לשמחה - סוכה, ארבעת המינים, שמחת בית השואבה וניסוך המים. מקום השמחה בחג הוא בכל מקום, אבל עיקר המצוה היא בירושלים, עיר מלוכה, המקום אשר בחר ה' הבורח בירושלים. גם בזה"ו שאין מצות עליה לרגל נוהגת מ"מ ראוי ונכון לקיימה, וכך היה המנהג לאורך הדורות, ומקומה בכל ירושלים המקודשת כמו אכילת

עלינו ונזכה לראות בביאת גואלנו ובנין מקדשנו בב"א" (ש"י חמד מערכת מרן ישראל).

ישנם המשערים^[*], כי תקנות רבן יוחנן בן זכאי לאחר החורבן נתקנו בגלל שהיה קשה לעלות לירושלים - דרכי ציון היו אבלות מבלי באי מועד, ולכן תקן לדרוש לציון ולשמוח בארבעת המינים כל אחד בביתו זכר למקדש וכדי לזכור ולדרוש לציון. אבל כשחוזרת האפשרות לעלות לירושלים - ודאי שעדיף להגיע לירושלים, ולא להסתפק בדרישה לציון מרחוק.

התורה הבטיחה שמירה על הנכסים לעולי הרגל, וכפי שמסופר בירושלמי על ערבים מאשקלון שרצו לגנוב רכוש יהודי ברגל והמלאכים שמרו על בתיהם.

שמחת בית השואבה

אורחני ציון שמחים במועד בירושלים

אגודת קדושת ציון מזמינה את כל יראי ה' דורשי ציון ואוהביה לשמחת בית השואבה המרכזית אשר תערך בירושלים המקודשת שבין החומות, בכולל 'צילו של היכל' בראשות הגאון הגדול הרב אביגדור בנצנצל שליט"א [בתוך בנין ישיבת פורת יוסף]

יום ה' ב' בחול המועד סוכות, בשעה 20:00

עזרת נשים פתוחה

בוא לשמוח ולהגונג בירושלים עיר"ק תנב"א

מעשר שני
ושלמים. עיקר המצוה איננה לבוא להתפלל על הצרות ורק לראות את המקדש החרב, אלא לבוא לשמוח לפני ה' על מה שכבר הושג, להודות שדרכי ציון מלאות באי מועד, להודות על הזכות בעבודת ה', ועל כל הטובות של הכלל והפרט.

התפקיד של כל אחד מאיתנו הוא לפעול כאלקנה - לשכנע את חבריו ומשפחתו שבין כה וכה מגיעים לירושלים - שיבואו בשמחה כצורת מצות עליה לרגל, ואם אפשר - לאכול שם בשר ויין ולרקוד במחול לפני ה', ולא לבוא רק לבכות על הצרות, אלא להודות על הטובות כברכת ה' אהיך אשר נתן לך. ובזכות זה נזכה לבנים צדיקים יראי ה', שמירה על הנכסים, "והריקותי לכם ברכה עד בלי די".

לעומת זאת, על נבות היזרעאלי שהפסיד את נחלתו ע"י בני בליעל כתוב במדרש, שזה אירע לו משום שלא עלה לרגל. יונה בן אמיתי מעולי הרגל היה, ושם זכה לנבואה. אבי שמואל הנביא היה משכנע יהודים לעלות לרגל לשילה, ובזכות זה זכה לבן צדיק שהנהיג את עם ישראל. נחוניא חופר שיחין, שדאג למים לשתיה לעולי הרגל - נעשה נס לבתו כשנפלה לבור (ב"ק ט).

נקדימון בן גוריון קנה מים מהמלך בשנה שחונה, וכשהגיע יום הפרעון - השמש נעצרה בשבילו עד שהבורות גמרו להתמלאות. בספר משלי מובטח - "פֶּבֶד אֶת ה' מִהוֹנֵךְ וּמֵרֵאשִׁית כָּל תְּבוּאֹתֶיךָ. וְיִמְלְאוּ אֶסְמֶיךָ שִׁבְעָה וְתִירוּשׁ יִקְבֶּיךָ פְּרָצוּ." חז"ל דורשים את הפסוק על הדואגים לעולי הרגל, ואכן עשירי ירושלים שדאגו לעולים - ראו ברכה בעושרם.

"וּפְדוּיֵי ה' יִשׁוּבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחָה עִוְלָם עַל רֵאשִׁים שְׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׁיִגּוּן נִסּוּ יִגּוּן וְאַנְחָה" (ישעיהו נא יא).

[*] כך מוכח לד' הביכורי יעקב הנ"ל, שגם בזה"ו יש מצות לולב כל שבעה בירושלים.

זֶה בֵּיאָנוּ לְעֵינֵינוּ עֵינֵינוּ בְּרֵנָה וְלִירוּשָׁלַיִם בַּיַּת מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם

אגודת קדושת ציון מאחלת הג שמוח לכל קוראי הגליון ולכל בית ישראל

